

**SPRAWOZDANIE Z REALIZACJI PROGRAMU
WSPIERANIA RODZINY DLA MIASTA
RACIBÓRZ ZA ROK 2020**

Rada Miasta Racibórz Uchwałą nr XXVII/243/2020 z dnia 29 kwietnia 2020 roku przyjęła Program Wspierania Rodziny dla Miasta Racibórz na lata 2020-2022, który powstał w oparciu o artykuł 176 pkt 1 ustawy o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. (t.j. Dz. U. z 2020 r. poz.821 z późn. zm.).

Ustawa wprowadziła zadania oraz obowiązki sprawozdawcze, które obligują wójtów, burmistrzów i prezydentów do przygotowania sprawozdań dotyczących realizacji zadań wynikających z ww. ustawy do dnia 31 marca każdego roku.

Katalog zadań, realizowanych przez samorząd gminny zawiera:

- 1) opracowanie i realizację 3-letnich gminnych programów wspierania rodziny;
- 2) tworzenie możliwości podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny;
- 3) tworzenie oraz rozwój systemu opieki nad dzieckiem, w tym placówek wsparcia dziennego, oraz praca z rodziną przeżywającą trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczych przez:
  - a) zapewnienie rodzinie przeżywającej trudności wsparcia i pomocy asystenta rodziny oraz dostępu do specjalistycznego poradnictwa,
  - b) organizowanie szkoleń i tworzenie warunków do działania rodzin wspierających,
  - c) prowadzenie placówek wsparcia dziennego oraz zapewnienie w nich miejsc dla dzieci;
- 4) finansowanie:
  - a) podnoszenia kwalifikacji przez asystentów rodziny,
  - b) kosztów związanych z udzielaniem pomocy, ponoszonych przez rodziny wspierające;
- 5) współfinansowanie pobytu dziecka w rodzinie zastępczej, rodzinnym domu dziecka, placówce opiekuńczo-wychowawczej, regionalnej placówce opiekuńczo-terapeutycznej lub interwencyjnym ośrodku preadopcyjnym;
- 6) sporządzanie sprawozdań rzeczowo-finansowych z zakresu wspierania rodziny oraz przekazywanie ich właściwemu wojewodzie, w wersji elektronicznej, z zastosowaniem systemu teleinformatycznego;
- 7) prowadzenie monitoringu sytuacji dziecka w rodzinie zagrożonej kryzysem lub przeżywającej trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo-wychowawczej, zamieszkałego na terenie gminy.

Zadania z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej są realizowane zgodnie z zasadą pomocniczości, zwłaszcza gdy przepisy przywołanej

ustawy przewidują możliwość zlecenia realizacji tych zadań przez organy jednostek samorządu terytorialnego.

Na terenie naszego miasta działania na rzecz rodzin wymagających wsparcia realizują: Ośrodek Pomocy Społecznej, Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna, szkoły, przedszkola, Sąd Rejonowy, kuratorzy zawodowi i społeczni, Policja, Urząd Miasta, Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie oraz organizacje pozarządowe realizujące zadania na rzecz wspierania rodziny. Adresatami programu są rodziny z dziećmi, zamieszkujące na terenie Gminy Racibórz.

Finansowanie Programu odbywa się ze środków budżetu miasta, dotacji budżetu państwa na dofinansowanie zadań własnych, dotacji z budżetu państwa na realizację zadań zleconych, programów rządowych z zakresu wspierania rodziny oraz innych środków pozyskanych w ramach konkursów dotacyjnych.

Celem głównym Programu jest tworzenie sprzyjających warunków dla funkcjonowania rodziny, a nie bezpośrednio zaspokajanie jej potrzeb.

W 2020 roku na terenie Gminy Racibórz realizowane były działania i przedsięwzięcia w obszarach określonych programem tj.:

1. Zapewnienie rodzinom żyjącym w trudnych warunkach materialnych socjalnego bezpieczeństwa poprzez dostarczenie usług i świadczeń

Zadawalająca sytuacja materialna rodziny determinuje w znacznym stopniu zabezpieczanie potrzeb rodziny, zarówno tych podstawowych jak i wyższego rzędu. To dzięki środkom materialnym można zabezpieczyć potrzeby żywnościowe, mieszkaniowe, ale również zdrowotne, edukacyjne czy dalej idąc potrzeby kulturalne i rekreacyjne. Niedostateczna ilość środków materialnych zaburza funkcjonowanie rodziny poprzez zachwianie poczucia bezpieczeństwa, rodzi sytuacje stresogenne, które mogą prowadzić do wielu dysfunkcji. Pomoc rodzinie poprzez dostarczenie środków materialnych jak i niematerialnych w celu zabezpieczenia potrzeb jej członków pozwala na przeciwdziałanie powstawaniu dysfunkcji.

Raciborskie rodziny w 2020 roku korzystały z licznych świadczeń szeroko rozumianej pomocy społecznej przyznawanej między innymi na podstawie ustawy o pomocy społecznej, ustawy o oświadczeniach rodzinnych, ustawy o pomocy państwa w wychowaniu, ustawy o pomocy osobom uprawnionym do alimentów.

Tabela nr 1. Pomoc materialna udzielona rodzinom w 2020 roku

	Rodzaj świadczenia	Liczba rodzin
1.	Świadczenia rodzinne z dodatkami	2436
2.	Świadczenie wychowawcze „500+”	857
3.	Świadczenie rodzicielskie	182
4.	Świadczenie pielęgnacyjne	163
5.	Zasiłek pielęgnacyjny	1440
6.	Świadczenie „Dobry start”	3630
7.	Jednorazowe świadczenie na podstawie ustawy „Za życiem”	8
8.	Zasiłki przyznane na podstawie ustawy o pomocy społecznej	136

Źródło: Dane OPS Racibórz

W celu wzmocnienia funkcji rodziny i budowania więzi rodzinnych realizowane były także programy dla rodzin wielodzietnych. Gminny Program „Rodzina +” skierowany jest do rodzin wielodzietnych zamieszkałych na terenie miasta Racibórz. Celem Programu jest zwiększenie możliwości zaspokojenia potrzeb tych rodzin, w szczególności rekreacyjnych, sportowych i kulturalnych oraz promocja rodziny, jako podstawowej i najważniejszej komórki społecznej. Program realizowany jest poprzez opracowanie, promocję i koordynację ulg w różnych dziedzinach usług.

Ponadto zgodnie z ustawą z dnia 5 grudnia 2014 r. o Karcie Dużej Rodziny w Gminie Racibórz realizowane były działania wprowadzone zapisami ustawy tj.: zapewniono dostęp do szeregu uprawnień przysługujących członkom rodziny wielodzietnej polegających na przyznaniu korzystniejszego od ogólnie obowiązującego dostępu do towarów, usług lub innych form działalności na podstawie wydanych Kart Dużej Rodziny. Ustawa określa zasady przyznawania członkom rodziny wielodzietnej Karty Dużej Rodziny, sposób przyznawania im uprawnień oraz sposób realizacji i finansowania zadań wynikających z ustawy. Dostęp do towarów i usług na korzystnych warunkach sprzyja zaspakajaniu potrzeb rodzin również w dziedzinie kultury i wypoczynku oraz spędzania wspólnie wolnego czasu.

Tabela nr 2. Pomoc niematerialna udzielona rodzinom w 2020 roku

	Rodzaj świadczenia- usługi	Liczba świadczeń
1.	Złożenie wniosku o wydanie Karty Dużej Rodziny	254
2.	Wydanie Karty Dużej Rodziny	876
3.	Złożenie wniosku o wydanie Karty Rodzina+	200
4.	Wydanie Karty Rodzina+	647
5.	Wyżywienie w szkołach na podstawie decyzji administracyjnej	87
6.	Wyżywienie w przedszkolach na podstawie decyzji administracyjnej	50
7.	Wyżywienie w szkołach na podst. Modułu III 1.2 Programu „Posiłek w szkole i w domu”	24
8.	Wyżywienie w przedszkolach na podst. Modułu III 1.2 Prog. „Posiłek w szkole i w domu”	2

Zródło: UM Racibórz, OPS Racibórz

2. Wspieranie rodzin niewydolnych wychowawczo celem przywrócenia ich prawidłowego funkcjonowania

Rodzina jest podstawową i najważniejszą komórką społeczną. To tam dokonuje się kształtowanie naszego społeczeństwa. Instytucje państwowe oraz organizacje pozarządowe prowadzą działalność wspierającą i edukacyjną. W sytuacji gdy rodzina nie jest w stanie przy wykorzystaniu własnych uprawnień i możliwości zabezpieczyć potrzeb konieczne jest wsparcie zewnętrzne. Takie wsparcie organizowane jest również w Gminie Racibórz. Zadania realizowane są przez jednostki organizacyjne pomocy społecznej tj. Ośrodek Pomocy Społecznej oraz Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie jak również przez jednostki oświatowe Poradnię Psychologiczno-Pedagogiczną, szkoły, przedszkola. Działania wspierające rodzinę podejmują także organizacje pozarządowe działające na terenie naszej Gminy. Działania powyższych instytucji są wyspecjalizowane i dostosowane do realnych potrzeb rodziny. Tylko szybka i adekwatna do potrzeb danej rodziny pomoc daje gwarancję zażegnania kryzysu i przywrócenie rodzinie zdolności do samodzielnego funkcjonowania.

Zgodnie z ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej w celu wsparcia rodziny dziecko może zostać objęte opieką i wychowaniem w placówce wsparcia dziennego. Placówka Wsparcia Dziennego prowadzona jest w naszej Gminie przez Stowarzyszenie na rzecz Rozwoju Dzieci, Młodzieży i Rodziny "Pomocna Dłoń" i realizuje pomoc w formie pracy wspierającej w placówce

i streetworkingu. Placówka zapewnia dzieciom opiekę i wychowanie; pomoc w nauce; organizację czasu wolnego, zabawę i zajęcia sportowe; rozwój zainteresowań oraz realizuje działania animacyjne i socjoterapeutyczne. Całkowita liczba dzieci uczęszczających do Placówki Wsparcia Dziennego wynosi 30 osób. Sąd Rejonowy w Raciborzu III Wydział Rodzinny i Nieletnich w 2020 roku na mocy postanowienia skierował do PWD dzieci z 7 rodzin. Dzieci z dwóch rodzin uczęszczały do Placówki w oparciu o zalecenia asystenta rodziny.

Wsparcie rodziny realizowane było również poprzez zapewnienie raciborskim dzieciom 186 miejsc w żłobkach i 1750 miejsc w przedszkolach na terenie miasta. Bezpośredniej pomocy psychologiczno-pedagogicznej udziela zarówno dzieciom jak i rodzicom Poradnia Psychologiczno-Pedagogiczna w Raciborzu. Do zadań Poradni należy m. in. diagnozowanie dzieci i młodzieży. Efektem diagnozowania dzieci i młodzieży jest wydanie opinii lub wydanie orzeczenia o potrzebie: kształcenia specjalnego, zajęć rewalidacyjno-wychowawczych, indywidualnego obowiązkowego rocznego przygotowania przedszkolnego lub indywidualnego nauczania dzieci i młodzieży, objęcie dzieci i młodzieży albo dzieci i młodzieży oraz rodziców bezpośrednią pomocą psychologiczno-pedagogiczną. PPP w okresie sprawozdawczym objęła badaniami diagnostycznymi 1584 osoby (dzieci i młodzież). Natomiast terapią psychologiczną 72 dzieci.

W sytuacji, gdy rodzina przeżywa trudności w wypełnianiu swoich funkcji opiekuńczo-wychowawczych może uzyskać wsparcie asystenta rodziny do którego zadań, należy m. in. udzielanie pomocy rodzinom w poprawie ich sytuacji życiowej, a w tym: w zdobywaniu umiejętności prawidłowego prowadzenia gospodarstwa domowego, udzielanie pomocy rodzinom w rozwiązywaniu problemów socjalnych, psychologicznych i wychowawczych, motywowanie do udziału w zajęciach grupowych dla rodziców, mających na celu kształtowanie prawidłowych wzorców rodzicielskich i umiejętności psychospołecznych, podejmowanie działań interwencyjnych i zaradczych w sytuacji zagrożenia bezpieczeństwa dzieci i rodzin. Rodziny mogą uzyskać również wsparcie w postaci pracy socjalnej realizowanej przez pracownika socjalnego.

Celem pracy socjalnej jest pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych, rozwijanie lub wzmacnianie ich aktywności i samodzielności życiowej. W okresie sprawozdawczym 77 rodzin objętych było

wsparciem asystenta rodziny. Natomiast w 25 rodzinach, w których wychowywane są dzieci była prowadzona praca socjalna. Nie zaspokajanie potrzeb dzieci poprzez zaniedbanie, a w szczególności stworzenie sytuacji stanowiących bezpośrednio zagrożenie zdrowia i życia dzieci było uzasadnioną podstawą do podjęcia 7 interwencji przez pracowników socjalnych i asystentów rodziny Ośrodka Pomocy Społecznej.

W sytuacji zabezpieczenia żywotnych interesów rodziny oraz bezpieczeństwa jej członków dochodzi do uruchomienia szczególnych form pomocy, do których należy zapewnienie schronienia i umieszczenie dzieci w pieczy zastępczej. W 2020 roku ze schronienia w Domu dla Matek z Dziećmi "Maja" prowadzonym przez Stowarzyszenie Przyjaciół Człowieka "Tęcza" skorzystało 9 rodzin liczących 23 osoby. Do rodzinnej i instytucjonalnej pieczy zastępczej zostało skierowanych 46 dzieci. Piecza zastępcza jest sprawowana w przypadku niemożności zapewnienia dziecku opieki i wychowania przez rodziców. Piecza zastępcza zapewnia m.in. pracę z rodziną umożliwiającą powrót dziecka do rodziny lub gdy jest to niemożliwe – dążenie do przysposobienia dziecka, a w przypadku braku możliwości przysposobienia dziecka – opiekę i wychowanie w środowisku zastępczym, przygotowanie dziecka do: godnego, samodzielnego i odpowiedzialnego życia. Organizatorzy rodzinnej pieczy zastępczej zorganizowali 120 zespołów do spraw okresowej oceny sytuacji dzieci przebywających w pieczy zastępczej. Opracowali wspólnie z rodziną 23 plany pracy. W 2020 roku 8 dzieci powróciło z pieczy zastępczej do rodziny biologicznej.

3. Rozwój aktywności społecznej na rzecz dziecka i rodziny

Istotną rolą rodziców jest podejmowanie działań sprzyjających zapewnieniu wychowywanym przez nich dzieciom jak najlepszych warunków egzystencjalnych oraz rozwojowych. Organizacje i instytucje funkcjonujące na terenie Gminy dostarczały usługi i wsparcie dla rodzin. W ramach zadania organizowanie i współorganizowanie wypoczynku zimowego i letniego dla dzieci i młodzieży zorganizowano Akcję "Lato w mieście" oraz Akcję "Zima w mieście". W ramach akcji Miejska i Powiatowa Biblioteka Publiczna Ośrodek Sportu i Rekreacji, Raciborskie Centrum Kultury oraz Stowarzyszenie "Aura" organizowało dla dzieci wypoczynki, zajęcia kulturalne i sportowe m. in. bezpłatny wstęp na basen H₂O, bezpłatne

warsztaty Extreme City na skateparku, plenerowe zajęcia kreatywne i świetlicowe, gry i zabawy podwórkowe na terenie Kempingu Obora i Arboretum Bramy Morawskiej, warsztaty taneczne, plastyczne, Kino "Przemko" i półkolonie w Klubach Osiedlowych „Itaka” i „Cegielka”. W ramach Akcji "Lato w mieście 2020" zorganizowano 4 formy wypoczynku, z których skorzystało 1200 dzieci. W ramach Akcji "Zima w mieście 2020" zorganizowano również 4 formy wypoczynku. W akcji wzięło udział 1800 dzieci.

W okresie sprawozdawczym placówki oświatowe oraz Ośrodek Pomocy Społecznej zrealizowały pomoc materialną oraz niematerialną dla dzieci i młodzieży. Z pomocy zorganizowanej w formie ogólnodostępnych zajęć pozalekcyjnych i pozaszkolnych dla dzieci i młodzieży skorzystało 1522 dzieci. Natomiast 85 rodziny z dziećmi będących w trudnej sytuacji ekonomicznej otrzymały stypendium szkolne .

4. Zapewnienie bezpieczeństwa dziecku i rodzinie poprzez podejmowanie działań interdyscyplinarnych

Celem zapewnienia bezpieczeństwa dziecku i rodzinie na mocy ustawy o przeciwdziałaniu przemocy rodzinie z dnia 29 lipca 2005 r. Uchwałą Nr VIII/105/2011 Rady Miasta Racibórz z dnia 22 czerwca 2011 r. został powołany Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie. Do zadań Zespołu Interdyscyplinarnego należy m.in. diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą mających na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielania pomocy w środowisku lokalnym, monitorowanie zjawiska przemocy oraz prowadzenie procedury " Niebieskie Karty". Z informacji przedstawionych przez Zespół Interdyscyplinarny wynika, że w 2020 roku sporządzono 103 Niebieskie Karty A. Odbyło się 27 spotkań grup roboczych. Następnie z uwagi na stan epidemii nie było możliwości organizowania spotkań grup roboczych. Kontakt z osobami powołanymi do grup roboczych był realizowany w formie telefonicznej.

Zgodnie z rekomendacjami Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej dotyczącymi sposobu organizacji prac zespołów interdyscyplinarnych w związku z rozpowszechnieniem się wirusa SARS-Cov-2 spotkania Zespołu

Interdyscyplinarnego ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie na terenie Gminy Racibórz nie odbyły się.

Mając na uwadze warunki życia i wychowania małoletnich 132 rodziny objęte były nadzorem opiekuńczym oraz 46 nieletnich objętych było nadzorem kuratora zawodowego.

5. Podnoszenie kwalifikacji pracowników instytucji i organizacji wspierających rodzinę

Starszy pracownik socjalny oraz specjalista pracy socjalnej kontynuowali specjalizację w zawodzie pracownik socjalny I stopnia organizowanym przez Regionalny Ośrodek Polityki Społecznej w Opolu w ramach projektu dofinansowanego z Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020 Działanie 2.5 Skuteczna pomoc społeczna pn. „Specjalizacja kadr zatrudnionych w instytucjach pomocy i integracji - I stopień w zawodzie pracownik socjalny”.

Pracownicy Ośrodka realizujący pracę na rzecz rodziny dbali o bieżące śledzenie aktualnych przepisów. Poszerzali swą wiedzę zawodową poprzez samokształcenie korzystając z materiałów dostępnych w formie elektronicznej w ramach rekomendacji oraz dobrych praktyk.

6. Wpływ stanu epidemii na realizację Programu Wspierania Rodziny dla Miasta Racibórz w roku 2020

Wprowadzony w marcu 2020 r. stanu epidemii w kraju spowodowany rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2 oraz wprowadzenie przepisów ograniczających swobodę poruszania się, gromadzenia, konieczności zachowania reżimu sanitarnego i dystansu społecznego miała znaczący wpływ na realizację zadań objętych Programem. Pomoc kierowaną do rodzin cechuje w dużej mierze kontakt bezpośredni. Stan zagrożenia epidemiologicznego z uwagi na konieczność zapewnienia bezpieczeństwa każdego usługobiorcy oraz usługodawcy wymusił na wszystkich członkach społeczeństwa zachowanie dystansu. Tym samym nie było możliwe świadczenie pomocy w pełnym wymiarze. Kontakt z klientami opierał się głównie na kontaktach telefonicznych. Wyjścia w teren były ograniczone i miały miejsce w szczególnie uzasadnionych przypadkach z zachowaniem wymaganych

środków bezpieczeństwa. Również w uzasadnionych przypadkach strony były przyjmowane na terenie OPS w miejscu do tego wyznaczonym z zachowaniem reżimu sanitarnego. Praca w warunkach epidemii znacznie utrudniała pracę na rzecz klientów.

Kontakty zawodowe z innymi instytucjami również realizowane były w formie telefonicznej lub korespondencyjnej. Nie odbywały się działania wymagające kontaktu bezpośredniego przedstawicieli różnych instytucji np. posiedzenia Zespołu Interdyscyplinarnego, oceny okresowej dziecka umieszczonego w pieczy zastępczej. Nie możliwe było zorganizowanie przez funkcjonariuszy Policji wsparcia w formie spotkań dla mieszkanki Domu dla Matek z Dziećmi „Maja” oraz realizowanie przez Stowarzyszenie Przyjaciół Człowieka „Tęcza” projektów dla mieszkanki Domu dla Matek z Dziećmi „Maja”.

7. Sporządzenie sprawozdań

Zgodnie z Ustawą o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej z dnia 9 czerwca 2011 r. (t.j. Dz.U. 2020 poz. 821 z późn. zm.), w dniu 31.07.2020 r. sporządzono sprawozdanie z zakresu wspierania rodziny i systemie pieczy zastępczej za okres 01.01.2020r. do 30.06.2020 r., a kolejne, obejmujące drugie półrocze roku 2020 sporządzono w dniu 29.01.2021 r. Sprawozdania zostały przekazane w wersji elektronicznej właściwemu wojewodzie.

WYKAZ TABEL:

Tabela nr 1: Pomoc materialna udzielona rodzinom w 2020 roku.....	4
Tabela nr 2: Pomoc niematerialna udzielona rodzinom w 2020 roku	5

Sprawozdanie sporządziła:

Kierownik Działu Pracy Socjalnej

i Pomocy Specjalistyczne mgr Violetta Brzoska